

ТУРИСТИЧНИЙ ПУТІВНИК ПО БЕРЕГОВУ (БЕРЕГСАСУ)

Берегове, 2023

ББК ТЗ (4Укр–4Зак)6

Т–41

УДК 94 (477.87)

Щоб потрапити в Угорщину, не обов'язково перетинати державний кордон. Досить поїхати в Берегово(е) (угорською Берегсас), і тут починається територія, на якій панують інша мова, інша культура, інша архітектура, інші звичаї. На вказівниках вздовж траси, на табличках із назвами вулиць, на вивісках крамниць і кав'ярень поруч з українськими назвами – часто буває й угорська. Адже цей регіон історично протягом тисячоліття, тісно пов'язаний з Угорщиною. Утім з давніх часів тут мирно проживають й інші народи, представники різних національностей. Їхні самобутні традиції протягом століть сусідили та гармонійно доповнювали культуру одне одного.

Своєрідний, неповторний стародавній архітектурний ансамбль міста Берегова, термальні басейни з мінеральною водою, дегустаційні винні зали та мешканці міста завжди чекають на Вас.

Упорядник: Торпої Йосип

Коректори: Володимир Щуренко, Олександр Ворошилов

Видавництво: ФОП Лац Чілла Степанівна

Верстка та дизайн: Туровці Габор

Фото: Фюлоп Ласло, Туровці Габор, Бунда Саболч

На обкладинці – берегівський римо-католицький костьол.

Моб.: +380-99-476-4858

E-mail: tourinformberegovo@gmail.com

<http://umti.info/berhovo-tour/>

ISBN 966-8764-34-X

© Торпої Йосип, 2023

© Центр українсько-угорського регіонального розвитку, 2023

Ця видання створена і підтримується за фінансової підтримки Європейського Союзу. Думки, викладені в матеріалах, належать Центру українсько-угорського регіонального розвитку і не обов'язково відображають офіційну позицію Європейського Союзу

Назва проекту Розвиток релігійної культурної спадщини і туризму в м. Ніредьгаза та м. Берегове HUSKROUA/1702/3.1/0057

Проект фінансується через Європейський Інструмент Суспільства в рамках Програми транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014-2020.

Співфінансується Європейським Союзом
PARTNERSHIP WITHOUT BORDERS

Програма фінансована з фондів
Європейського Союзу

Зміст

Легенда про заснування міста	4
Декілька слів про Берегово	5
Історія міста в датах і фактах	10
Прогулянка по місту:	
Правобережна частина міста	14
Лівобережна частина міста	23
Видатні особи, пов'язані з містом	42
Заклади проживання	52
Фестивалі, свята	59
Українсько-угорський словничок	61
Список використаної літератури	64

Легенда про заснування міста

Легенду про заснування нашого міста обезсмертив угорський поет Мігай Томпа (*Див. с. 47*) баладою "Бергсас".

Одного разу пастух на ім'я Сас випасав худобу. Раптово його бик вступив у двобій з биком із сусіднього стада. Під час цієї боротьби величезні тварини вирили копитами яму, де було заховано глечик із золотом.

На ці кошти було споруджено церкву на березі річки. Так, як свідчить легенда, і постало місто Бергсас (нинішнє Берегово).

Над Веркою лінивою сумирні пастухи
Сиділи розмовляючи, смоктали цибухи.

В ніч літню, тиху, лагідну, проміння місяць лив,
В безхмарнім небі чистому вітрець незримо плив.

У місячнім серпанкові дахи і стіни хат –
Красивий Бергсас удень, а уночі стократ.

Прокинулися й гонять ніч розспівані півні,
Вже чути дзвін і свист коси з пшеничної стерні.

Дзвенить коса, посвистує з далеких піль і лук.
Задумався, замислився, замріявся пастух.

А працелюбний селянин із ближнього села
Запріг у мажу і жене повільного вола.

Ласує конюшиною, дзенькоче путем кінь.
І на ясу нічну ляга уранішня світінь.

*Мігай Томпа: Бергсас
Переклад Івана Петровція
(уривок)*

*В часи прадавні пастухи
Понад Боржаву заблукали.
На березі, де скарб знайшли,
Прекрасний храм побудували.
Отут розкорчували пні,
Ґрунт розрівняли горбкуватий,
І спорудили, і звели
На довкіл храму гарні хати.
Легенду давню старики
Із вуст в уста передавали
Про те, як там, де скарб знайшли,
Прекрасне місто збудували.
Від берега, де був той скарб,
І пастуха, що звався Сасом,
Йде назва міста – Бергсас.
Вона живе й до цього часу.*

Декілька слів про Берегово Географія, транспорт

Наше місто знаходиться у південно-західній частині Закарпатської області, безпосередньо на кордоні з Угорщиною, яка з 2004 року є членом Європейського Союзу. За п'ять кілометрів від міста знаходиться міжнародний пропускний пункт між Україною та Угорщиною – "Астей-Берегшурань". У цьому регіоні на кордоні з Угорщиною знаходяться такі пункти пропуску:

Міжнародний пропускний пункт
«Астей-Берегшурань»

Лужанка (Астей)-Берегшурань (пішохідний та автомобільний (автобуси включно), пасажирський);

Косино-Барабаш (пішохідний та автомобільний, пасажирський, обмежений режим роботи);

Дзвінкове-Лонья (пішохідний та автомобільний, пасажирський, обмежений режим роботи).

У транспортному сполученні значну роль відіграють шосе Ужгород – Рахів, а також автошлях Берегово – Велика Добронь – Чоп, залізнична лінія Чоп – Солотвино.

Назва міста

Перша згадка про місто в офіційних документах з'являється в 1063 році – воно фігурує як маєток герцога Ламперта (Villa Lamperti), наймолодшого сина угорського короля Бейли I. Саме цю дату вважають роком заснування міста. З 1141 року, після багаторазових нападів половців, угорський король Гейза II переселив у місто саксонців. Відтоді його стали називати Сасом, Лампертсасом, Лумпрехтсасом, Лампертхазою (Lampertháza, Liprechtháza). Назва Берегсас (Beregszász) офіційно використовується з 1499 року. Назва походить із слова „берек”, що з угорської означає „гай” та „сас” (так називали саксонців). І сьогодні угорцями вживається історична назва міста – Берегсас. Нинішню офіційну назву міста – Берегово(е) починають використовувати після встановлення чехословацької влади з 1920 року.

У 1991 році нашому місту був повернутий старовинний герб. Нинішній герб міста використовується з 1247 року з перервами, після надання угорським королем Бейлою IV поселенню Лампертсас статусу королівського міста.

На синьому тлі стоїть на зеленій траві, повернутий ліворуч, готовий до нападу золотий лев, а зверху в правому куточку щита – срібний півмісяць, у лівому – шестикутна золота зірка. Прапор міста було відновлено в 1991 році. Повернуто довоєнний варіант: зелено-біле полотнище з гербом усередині.

В'їзд у Берегово із сторони Мукачева

Потрапити в місто можна центральним автошляхом Київ-Мукачево-Берегово, тоді ви заїдете в місто на вул. Мукачівській (лівобережна частина міста). Також можна потрапити в місто по трасі Хуст-Виноградово-Берегово. Автовокзал міста знаходиться в правобережній частині – вул. Мужайська, 52. Автобусні зупинки, крім автовокзалу, є на вул. Мукачівській, біля Берегівської школи мистецтв, а також навпроти палацу Шарі Федак та на площі Ф. Ракоці ІІ, біля костюлу.

Через Берегово проходить шосе Ужгород-Рахів. Відстань від Берегова до Мукачева – 30 км; до Ужгорода – 69 км; до Виноградова – 37 км; до Рахова – 155 км; до Києва – 776 км; до Ніредьгази (Угорщина) – 75 км, до Будапешта (Угорщина) – 250 км.

Через Берегово проходить також залізнична колія Чоп-Батьово-Солотвино. Залізничний вокзал знаходиться на вул. Вокзальній, 1 (лівобережна частина міста). Відстань від Берегова до Києва залізницею – 918 км. Щоденно через ст. Батьово проходять поїзди Запоріжжя-Солотвино, Київ-Солотвино. Як варіант можна зійти з поїзда

Берегівські пагорби, вкриті виноградниками

в Мукачеві, а звідти на автобусі здолати 30 км до Берегова.

Берегово вважається столицею виноградарства та виноробства у регіоні. Найкращі берегівські вина виробляють місцеві заводи: ТОВ "Шато Чизай", ТОВ "Котнар-М". З півночі й північного сходу місто оточують вкриті виноградниками схили вулканічних Карпат, які захищають місто від холодних північних вітрів: Нодьгець, Кішгець, Керекгець, Товрофугув, Чіпаш.

Через місто протікає канал Верке, який з'єднує води річок Боржави і Латориці та розділяє центр міста на лівобережну і правобережну частини. Місто займає площу 21,4 кв. км. Площа Берегівської ОТГ – 255,6 км²

З містом злилися навколишні села, і ці частини міста мають їх колишні назви. Так, на півдні – Буча з мікрорайоном "Геологоекспедиція", яку почали забудовувати у 1961 році, на сході – Чігасут, що знаходиться в підніжжі гори Гагчов – найвищої точки міста (250 м), на півночі міста – Ардов та Чізай.

З точки зору визначних пам'яток історії у ре-

Накінечник шапки угорського воїна, знайдений на околиці Берегова. Національний музей Угорщини

Ресторан «Мисливська чарда»

гіоні відзначається місто Берегове, де знаходиться велика кількість історичних будівель. Разом з цим, майже в усіх навколишніх селах є пам'ятки архітектури (маєтки, садиби, середньовічні церкви), які варто відвідати, адже вони відображають минуле краю, його побут, культуру та духовність місцевих угорців.

У населених пунктах Березівщини, таких як Бене, Дийда, Четфалва, Геча, Косонь, Вари, Боржава, Мужієво, Оросієво – сільський туризм набрав організованої структури, туристи переважно можуть отримати напівпансіонне обслуговування.

Ресторан «Шеркерт»

Населення

На території Берегова виявлено залишки пізньопалеолітичної стоянки (понад 12 тис. років тому), поселення епохи неоліту (IV–III тисячоліття до н.е.), доби пізньої бронзи (кінець II тисячоліття до н.е.), часу гуннів (IV–V століття).

Відомий реформатський церковний письменник Папої Паріз Ференц (1649–1716) у своїй книзі “*Dictionarium latino-hungaricum*” висунув гіпотезу, що за часів Римської імперії на Берегівщині було розташоване одне із східних прикордонних укріплень під назвою Перегіум (II–V ст.). Однак наукового підтвердження цьому факту немає.

Берегове (кол. Бергсас) – центр колишнього комітату Берг – знаходиться у південно-західній частині Закарпатської області, безпосередньо на кордоні з Угорщиною. Берегове є територіальним центром, до якого адміністративно належать Бадалово, Бене, Боржава, Вари, Велика Бакта, Галабор, Гать, Геча, Кідьош, Мужієво, Оросієво, Четфалва, Чома та Яноші, з якими Берегове складає об'єднану територіальну громаду. Населення громади складає понад 44 тисячі мешканців, більшість з яких за національністю – угорці (станом на 2020 р.).

Більшість мешканців Берегова володіють декількома мовами. У місті приблизно половину складає угорське населення, часто тут можна почути колоритну угорську мову. Угорськомовне населення намагається освоїти українську мову, а українці – угорську.

Іншою цікавою особливістю є те, що значна частина населення користується середньоєвропейським часом (мінус одна година від київського часу).

Площа Л. Кошута – кінець XIX ст.

Площа Л. Кошута – кінець XXI ст.

Історія міста в датах і фактах

Свята угорська корона

П. Вагов: Угорці перед Києвом

М. Мукачі: Гонфоглалаш

903 – після триденного штурму, угорці на чолі з Арпадом завоювали Боржавський замок (стоїть за у 11 км на південь від Берегова, між річками Тиса та Боржава) та взяли в полон захисників і володаря замку – Салана;

1063 – маєток герцога Ламперта (Villa Lamperti), наймолодшого сина угорського короля Бейли І;

1083 – напад половців на місто;

1141 – після багаторазових нападів половців угорський король Гейза II переселив у місто саксонців (німців). Відтоді місто стали називати спочатку Сасом, а також Лампертсасом, Лумпрехтсасом, Лампертхазою;

1241 – 60-тисячна армія татаро-монголів на чолі з ханом Батием прорвалася через Карпати і вщент зруйнувала Лампертсас;

1247 – угорський король Бейла IV надав поселенню привілеї міста, дозволив проводити ярмарки, встановив податки;

1261 – центр комітату* Берг (до нього входили нинішні Воловецький, Свалявський, Мукачівський, Іршавський, Берегівський райони Закарпаття та східна частина Саболч-Сатмар-Березької області Угорщини) перенесено з Боржави в Лампертсас, а потім у Мункач (Мукачево);

1312 – розгром повстанців "абів", які володіли на той час Лампертсасом (королівським військом); на боці короля виступали і жителі міста;

1342 – Лампертсас отримує статус королівського вільного міста; за розпорядженням угорського короля Лайоша Великого мешканці міста повинні були доставляти щороку до Мукачівського замку 10 бочок вина;

1370 – в місті засновано монастир домініканців, а у 1377 році – францисканців;

* Комітат (пізньюлат. *Comitatus* – графство, округ) – адм.-тер. одиниця в Угорщині від часів раннього феодалізму до 1919 року. З поч. XIII ст. впроваджена і на Закарпатті, яке входило тоді до Угорщини. Були утворені чотири комітати: Ужанський (1214 р.), Ужочанський (1262 р.), Березький (1263 р.) та Марамороський (1303 р.). Як адміністра.-територ. одиниці комітати функціонували і в першій Чехословацькій республіці (до 1928 року).

1396 – угорський король Жігмонд подарував комітат Берег з центром Лампертсас подільському князеві Феодору Корятовичу;

1446 – у Лампертсасі створено цех шевців;

1504 – перша письмова згадка про місто під назвою Берегсас;

1514 – повстання Дердя Дожи. Берегсас було пограбовано і протягом двох років місто повинно було виплачувати важку контрибуцію;

1522 – угорський король Лайош знову передарував місто, цього разу своїй дружині Марії Габсбург;

1566 – татарськими військами Берегсас зрівняють із землею;

1595 – Берегсас переходить до рук трансільванського князя Жігмонда Ракоці;

1657 – солдати польського князя Любомирського спустошили місто і спалили церкву, в якій сховалися жителі Берегсасу;

1621 – володарем міста стає угорський князь Габор Бетлен, який розвиває тут торгівлю та ремесла;

1661 – союзники турків, кримські татари знищили Берегсас;

1686 – куруци з мукачівського замку атакували війська, розміщене в Берегсасі. Солдати сховалися у церкві, яку знову було знищено. Згорів і замок Бетлена;

1703–1711 – національно-визвольна війна угорського народу під проводом князя Ференца Ракоці II, сина княгині Ілони Зріні, проти габсбурзького гніту. Саме в Березькому комітаті почалося повстання – в селах Вари та Торпо;

1715 – Берегсас став прикордонною заставою та місцем збору мита;

1726 – Берегсас переходить до рук єпископа бамберзького і архієпископа Майнського графа Лотара Франца фон Шенборна. Так було покладено початок пануванню династії Шенборнів в регіоні;

1739 – велика пожежа у Берегсасі, більшість будівель міста згоріла;

1785 – населення Берегсасу нараховувало 1834 осіб;

1792 – багато жертв епідемії чуми;

1825 – у місті споруджено греко-католицьку церкву;

1836 – у місті створено комітатську пошту, друкарню;

1848–1849 – визвольна боротьба угорців проти гніту австрійських Габсбургів; 60 мешканців міста вступили в ряди гонведів (захисників Батьківщини). 1849 році російська армія прийшла на допомогу австрійському імператору Францу Йосипу I, 20-го серпня Берегсас здався;

Дердь Дожа

Карта комітату Берег

Князь Г. Бетлен

Площа Героїв – 1938 р.

Велика синагога – пл. Л. Кошута – поч. XX ст.

Угорська королівська гімназія

1852 – у місті з візитом перебував австрійський імператор Франц Йосип I;

1867 року – Австро-угорська угода (копромiс) – створення дуалістичної монархії – Австро-Угорщини. Австрійська імперія була перетворена на двоєдину (дуалістичну) державу, яка дістала назву Австро-Угорська імперія. Угорщина отримала політичну та адміністративну автономію, власний уряд та парламент. 8 червня 1867 року – Франца Йосипа I коронували в Будапешті.

1867 – Берегсас стає центром комітату Берег (до 1918 р.);

1872 – із залізничної станції Берегсас відправився перший потяг за маршрутом Берегсас–Чоп–Будапешт;

1880 – величезна пожежа в Берегсасі, більшість будівель міста знов згоріла;

1895 – свою продукцію випустив перший цегельний завод Берегсаса;

1895 – відкрито угорську королівську гімназію Берегсаса;

1898 – було збудовано в місті електростанцію;

1913 – відкрито будівлю Повітового казино, де збиралися еліта міста;

1919 – у березні в місті проголошено радянську владу; у квітні місто окупували румунські, а потім чеські війська;

1919-1938 – у Берегсасі встановлюється чехословацька влада (за Сен-Жерменського та Тріанонського договорів) місто перейменували на Берегове; ліквідовано міське самоврядування, право адміністративного центру;

1938 – у листопаді за Віденським арбітражем місто знову ввійшло до складу Угорщини;

1943 – населення міста 19 тисяч людей;

1944 – у березні Угорщину окупували німецькі війська;

1944 – у травні більшість єврейського населення (близько 12 000 осіб) було насильно депортовано у табір смерті "Аушвіц";

1944 – у жовтні Берегсас зайняли війська радянської армії, енкаведисти вивезли більш ніж

1,5 тисяч угорців на каторжні роботи (на так звану "маленьку роботу"), з них 500 чоловік більше ніколи не повернулися;

1946 – Берегсас офіційно знову перейменували на Берегове, був утворений Берегівський район з центром у Берегові в складі Закарпатської області УРСР;

1954 – на базі колишньої літньої резиденції графа Шенборна створений Берегівський завод;

1973 – на площі Героїв під час земельних робіт на глибині 1,5 м відкрито масове поховання. На думку фахівців, воно відноситься до 1657 р., коли війська польського князя Любомирського спустошили і спалили місто;

1975 – відкрито навчально-спортивну базу "Закарпаття" з термальним басейном;

1976 – відкрито палац культури, під який перебудували колишню синагогу;

1990 – проведено референдум щодо повернення місту історичної назви Берегсас, 84% населення підтримали цю пропозицію;

1991 – абсолютна більшість жителів міста проголосувала за незалежність України та за надання краю автономії;

1993 – у Берегові заснували угорський національний театр імені Дюли Ййеша;

1994 – у Берегові відкрито Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ;

2001 – Берегово отримало статус міста обласного підпорядкування, відкрито консульство Угорської Республіки;

2002 – в палаці графа Габора Бетлена відкрито районний музей Берегівщини;

2006 – відкрито Берегівський туристично-інформаційний центр;

2013 – місто Берегове відзначає 950 років;

2020 – місто Берегове стало адміністративним центром Берегівської об'єднаної територіальної громади, до складу Берегівської ОТГ увійшли, окрім міста Берегова, 17 сільських населених пунктів.

Літня резиденція графа Шенборна

Палац культури та дозвілля – пл. Л. Кошута – 1985 р.

Консульство Угорщини

Правобережна частина міста

Площа Ференца Ракоці II (угор. – II Rákóczi Ferenc tér, колишні назви площі – Республіканська, 40 років Жовтня)

Розпочнемо наше знайомство з римо-католицького костелу, який є найстарішою спорудою міста та знаходиться у його серці (площа Ф. Ракоці II, 5). Тріщини, які розбігаються по його стіні, свідчать про те, що ця монументальна споруда потребує реставрації. Ймовірно, на теперішньому місці костелу існувала інша церква, яка, можливо, була побудована ще у XII-му столітті. Напевно, з тих часів збереглися дві капітелі, встановлені над північними воротами: одна із зображенням голови людини, а друга із зображенням невідомої тварини, ймовірно лева. У 1241 р. храм був знищений

татарами. Відбудову у готичному стилі почали під час правління угорського короля Лайоша I Великого, однак вона була завершена лише у 1418 р. за угорського короля Жигмонда. У 1518-1522 рр. за рахунок пожертв королеви Марії церква була знову оновлена та перебудована. Південні готичні ворота з цього періоду є найкрасивішим і найвитонченішим зразком готичної архітектури Закарпаття. Красу воріт підкреслюють дві підпори та два трисекційні ажурні вікна. Самі ворота, побудовані у 1522 році, теж розкішні: з увігнутою стрілкою аркою, по обидві сторони з вежками-фіалами.

У 1657 році польський похід трансильванського князя Дьордя Ракоці II закінчився поразкою. Намагаючись відомстити польські найманці з татарами підпалили місто та церкву, а жителів, які

Готичний костюл – пл. Ф. Ракоці II

шукали в ній притулок, вбили. Пізніше дружина князя – Жофія Баторі – оновила церкву. У 1686 році церква знову згоріла (мукачівські охоронці замку, куруци, підпалили церкву разом з лабанцями, які там сховалися під час повстання на чолі з Текелі). Протягом 150 років церква була без даху і поступово руйнувалась.

Сьогоднішню неоготичну форму церква отримала у 1846 року. На південній стороні храму побудували каплицю та оглядову вежу. На жаль, каплицю Святого Михайла, яка стояла на південь від храму, було знесено. Середньовічні ворота знесеної каплиці були вбудовані як західні ворота храму.

Інтер'єр тринефної церкви відбудований у 1907 році у стилі неоготики. Стіни костелу, які свідчать про багатомітну історію, заворожують відвідувача. Контрфорсне святилище найкраще зберегло готичний характер – склепіння з нервюрами, ажурні вікна, неоготичний пропорційний головний вівтар, що зображує Голгофу, потрійне готичне сидіння та прекрасні ворота ризниці. Орган був збудований видатними майстрами, братами Рігерерами у 1899 році в Будапешті.

Перед входом до костелу встановлено бронзове погруддя королю Святому Іштвану (*Див. с. 48*), який у 1000 році отримав корону від Папи Римського, стає першим угорським королем і впроваджує християнство (скульптор Імре Надь, 2001). На зовнішній стіні храму встановлено меморіальні дошки князю Ламперту (*Див. с. 46*) (встановлено у 1995 р.), угорському королю Бейлі IV (*Див. с. 42*), встановлено у 2013 р. та берегівському парафіяльному священику-мученику Ференцу Пастору (*Див. с. 50*).

В обіймах старих лип на південній частині храму розташований цікавий елемент – сонячний годинник. Відвідувачі мають можливість піднятися

Вигляд костелу зсередини

Погруддя короля Святого Іштвана

Громадський будинок
ім. Ференца Пастора

на вежу, з якої відкривається чудова панорама міста та його околиць. Для цього необхідно заздалегідь зареєструватись у берегівському туристично-інформаційному центрі, який знаходиться в будівлі навпроти входу до церкви. Мова літургії – угорська. Недільне богослужіння починається об

10 годині за місцевим часом. На території церкви, яка служить центром Березько-Угочського Деканатського округу, у будинках, повернених церкві, діють різноманітні установи – угорський католицький центр, будинок паломників, парафія, гуртожиток, спортивний майданчик, тренажерний зал, дитячий гральний майданчик та офіс благодійної організації "Карітас". У Громадському будинку для паломників імені Ференца Пастора є можливість для туристів зупинитись, діє постійна виставка в пам'ять відомого і шанованого берегівчанами лікаря Бертолона Ліннера (Див. с. 44), яка відображає його життя та діяльність. На території поруч з церквою є дитячий майданчик і громадський туалет, а також розміщена туристична мапа. Тут, серед старих лип, у тиші, є можливість здійснити прогулянку Стежкою подружніх пар.

Колишній графський двір
Габора Бетлена

Біля костелу знаходиться музей скульптора-художниці Горват Ганни (Див. с. 43).

Позаду католицького собору, на іншому боці вулиці Бетлена, знаходиться найстаріша світська будівля Берегова – палац Бетлена-Ракоці (вул. Бетлена, 1), який місцеві називають Графським Двором. На його східному фасаді є кам'яна таблиця, що свідчить про побудову палацу у 1629 році трансильванським князем Га-

Колишній графський двір
Габора Бетлена

бором Бетленом (Див. с. 44). У 1686 році під час повстань Текелі палац згорів. Ймовірно, його відбудував князь Ференц Ракоці II. У 1857 році будівля була перебудована у стилі класицизму. Портик одноповерхового палацу, який дивиться на двір, прикрашають шість колон в стилі ренесансу. Підвал зберіг готичне перекриття. Ймовірно, ця частина є залишком монастиря, який колись стояв на цьому місці. Зовнішню стіну будинку прикрашають меморіальні дошки на честь князя Габора Бетлена, Келемена Мікеша (Див. с. 45) та князя Ференца Ракоці II (Див. с. 46), які встановлено у 1996 році.

Палац, оточений закритим подвір'ям, знаходиться у занедбаному стані.

У частині палацу, де знаходиться вхід, розміщено Музей Берегівщини, експонати якого свідчать про багату історію краю.

У виставкових залах Музею Берегівщини експонати розміщені в хронологічному порядку. Гордістю музею є знаряддя праці з епохи палеоліту, предмети побуту бронзового віку, частина зуба мамонта. Цікавими є експонати римського періоду, фрагменти печі для випалювання керамічних виробів, форми для виготовлення

Музей Берегівщини

Ференц Кельчеї:
Гімн з буремних літ мадярського народу
 Переклад Івана Петровця

Господи, мадяру дай
 І добра, і блага.
 У борні не залишай –
 Сил пошли, відваги.

Скільки наш народ терпів!
 За судьбу справдешню
 Він терпінням заплатив
 На всі дні прийдеши!

Наших предків ти привів
 За святі Карпати.
 Бендегуза славний рід
 Став тут панувати.

Там, де Тиса і Дунай
 Котять хвили гладко,
 Ні на мить не полишай
 Арпада нащадків.

Тільки з божої руки
 Куншаг колоситься,
 А з токайських лоз гінких
 Сік-нектар сочиться.

Галерея Музею Берегівщини

металевих предметів. Музейна колекція мінералів формує уявлення про геологічне минуле регіону та демонструє його скарби. Значною за кількістю експонатів є колекція, що знайомить відвідувачів з історією Берегова часів до та після Першої світової війни. В окремому залі можна побачити 35 робіт берегівського митця Йозефа Гарані, а також колекцію місцевого скульптора та кераміста Ганни Горват (174 пам'ятних знаків та медалей).

Праворуч від музею, у напрямку площі Ференца Ракоці II, знаходиться будинок колишньої Угорської Королівської пошти (пл. Ф. Ракоці, 2), яку відкрили ще у 1836 році. У 1992 році на стіні встановлено меморіальну дошку угорському поету, автору угорського гімну – Ференцу Кельчеї (Див. с. 49), який жив неподалік у селі Сатмарчеке та листи його прибували саме до цієї пошти. Саме звідсе Кельчеї надіслав до Будапешту перший варіант вірша, який згодом стане дежавним гімном Угорщини. У 1992 встановлено меморіальну дошку Томашу Есе, видатному діячу угорської визвольної війни 1703-1711 років, з написом: "На цій площі 22 травня 1703 року підняв прапор князя Ракоці лі-

Пошта – пл. Ф. Ракоці II

дер березьких повстанців Томаш Есе” (Див. с. 48).

Статуя Діви Марії

Посеред площі Ракоці знаходиться статуя Діви Марії. З цього невеличкого ”острівця” видно всю площу. Ліворуч від будівлі поштового відділення, на розі вулиць Шевченка та Томаша Есе, стоїть будівля колишнього Фінансово-митного управління Березького комітату (вул. Т. Есе, 1). Будівля, зведена за проектом Твароська Мігая, певний час

Колишня будівля фінансово-митного управління Березького комітату – ЗОШ №5

Пам'ятник Тарасу Шевченку

функціонувала як в'язниця. У 1994 році на стіні встановлено меморіальну дошку в пам'ять жертв сталінського терору. У 1944 році саме тут збирали угорських чоловіків з міста та навколишніх сіл для примусової депортації у трудові табори. Нині тут розміщений ліцей ім. Т. Шевченка. У 2016 року, за підтримки уряду Угорщини, поруч зі школою було встановлено пам'ятник Тарасу Шевченку.

Якщо є достатньо часу, варто зробити прогулянку по вулиці Т. Шевченка, оповиту каштановими деревами. Меморіальна дошка, встановлена на будинку 9 цієї вулиці, нагадує про те, що саме тут проживав Калман Бенда (1883-1944), головний інженер Протипаводкового управління Берегівщини.

Колишній будинок доктора
Б. Ліннера – вул. Шевченка

Зош № 6 – вул. Шевченка

Меморіальною дошкою також відзначений будинок по вул. Шевченка, 13, де народився і мешкав видатний професор-хірург Бертолон Ліннер. Неповдалік, на лівому боці вулиці, знаходиться характерна будівля колишньої Державної громадської школи (вул. Т. Шевченка, 25), фасад якої прикрашає герб міста, розташований над вхідними дверима. Нині у будівлі знаходиться угорськомовна

гімназія імені Ганни Горват, названа на честь відомої художниці та скульптора.

Навпроти школи (по вул. Т. Шевченка, 30), знаходиться греко-католицька церква (збудована в 1825 році), де проводяться літургії старослов'янською, українською та угорською мовами.

Навпроти римо-католицької церкви знаходиться невеличкий сквер, у якому встановлено погруддя Томашу Есе, командирю повстанців, які підтримували князя Ференца Ракоці II (робота Ласло Зодьво, 2011 р.). Неподалік встановлено бронзову скульптуру видатного угорського поета Шандора Петефі (Див. с. 50) (робота Корошені Томаша, 1991 р.). За ним аристократично височіє колишнє Панське Казино (пл. Ракоці, 1), побудоване у 1912 році в сецесійному стилі за проектом Дюли Бешенського, яке служило центром культурного та громадського життя комітату Берег. Сьогодні тут – готель-ресторан "Золота пав".

На стіні будівлі у 1991 р. та 2006 р. встановлено меморіальні дошки, які засвідчують про перебування в місті угорського графа, державного діяча Іштвана Сечені (Див. с. 43) (30 липня 1846 р.) та

Шандор Петефі: Полудень у полі
Переклад Івана Петровіція
(уривок)

*Ну і спека в полудень у полі –
Чистий жар лле сонце з неба далі.
Од його вогню, од такої спеки
Навіть псу схватитися нелегко.*

*Ну, а хлопці в полі сіно косять,
До копиць дівчата сіно зносять.
Та нема охоти до роботи –
Вб'є спекота будь-яку охоту!...*

*В час такий найкраще королеві,
Чи палкому хлопча-вівчареві:
Бо король на троні відпочине,
А вівчар – в обіймах у дівчини.*

Ресторан-готель «Золота пав»

Парк жупної управи на березі
Верке – поч. XX ст.

угорського письменника Ференца Мора
(Див. с. 49) (21 листопада 1927 р.).

Через канал Верке місто з'єднує старовинний кам'яний міст, споруджений у 1853 році, який є значним фрагментом історичного центру Берегова. Спускаючись по сходах до берега з правого боку, ми можемо детальніше побачити чіткі риси моста, яка створює романтичну атмосферу, однак потребує реставрації.

Помилувавшись мостом, продовжуємо нашу дорогу праворуч, до площі Будапешт, яку розділяє канал Верке на дві частини. Проходячи під терасою колишнього казино ми побачимо будівлю Берегівської районної ради, споруджену в стилі соціалістичного реалізму, яку місцеві жителі називають "білим домом". По ту сторону Верке розташований гарно оновлений парк, у центрі якого височіє кінна статуя князя Ференца Ракоці II (робота Лайоша Дьорфі), зведена за підтримки уряду Угорщини у 2019 році.

Пам'ятник Ракоці

Лівобережна частина міста

Вулиця Мукачівська (угор. – Munkácsi utca, попередні назви – Арок, Арпада)

Навпроти Берегівської районної державної адміністрації на вул. Мукачівській знаходиться колишня будівля управління Березького комітату (угор. – Vármegyeháza). Тепер тут розміщено Берегівський медичний коледж. Раніше зведений адміністративний будинок 18 березня 1880 року знищила пожежа. Угорський уряд допоміг місту у відбудові комітатського управління довгостроковим кредитом. Дата закінчення будівельних робіт невідома, але очевидно спорудження тривало не менше 10 років.

Будинок управління Березького комітату – надзвичайно цікава споруда з простим, але гарним фасадом. На другому поверсі дев'ять монументальних пілонів виділяють центральну

Колишне управління комітату
Берег (Берегівський медичний
коледж)

Вул. Мукачівська – поч. XX ст.

Берегівська школа мистецтв –
вул. Мукачівська

Термальні басейни спортбази
«Закарпаття» запрошують на
оздоровлення та відпочинок

частину. Він складається з двох крил, спрямованих на подвір'я.

На фасаді будинку відкриті меморіальні дошки на честь відомого історика-археолога Тиводора Легоцького (Див. с. 48) та колишнього жупана Березького комітату, депутата Національних зборів Угорщини – Магошлігеті-Гогоро Віктора (1848–1923).

На вул. Мукачівській, біля автобусної зупинки в будинку № 26, зведеному в 1912 році, розміщена Берегівська школа мистецтв, яка бере активну участь в культурному житті міста.

На фасаді будинку – меморіальні дошки Дежеву Дьєрі (Див. с. 44) та угорському композитору Бейлі Бартоку (Див. с. 42).

На перехресті вул. Мукачівської та вул. Корятовича знаходиться Учбова спортивна база «Закарпаття», яка була відкрита в 1975 р., на території якої функціонує відкритий басейн з термальною мінеральною водою. До послуг відвідувачів пропонуються спортивні зали, сауна. Басейн працює

Термальний басейн спортбази
«Закарпаття»

Пам'ятник загиблим від
сталінського терору

завдяки цілорічному використанню хлоридно-натрієвої термальної води зі свердловини глибиною 1080 метрів, температура якої на виході 52 С. Вода використовується для оздоровлення та лікування захворювань опорно-рухової системи, серцево-судинної системи, центральної і периферійної нервових систем, хвороб шкіри та ін. Температура води у басейні і взимку не опускається нижче 32 С.

Учбово-спортивна база
«Закарпаття» – вул. Корятовича

Площа Героїв (угорсь. – Hősök tere, колишні назви площі – Л. Кошута та Т. Масарика)

Ринкова площа – кінець XIX ст.

Площа Героїв – поч. XX ст.

Площа Героїв є центром міста, від XIX ст. і аж до 1942 року була головним ярмарковим майданом Берегова. На площі споруджено два паралельно розміщені і раніше цілком тотожні торговельні будинки (торговельний дім Конта). У будівлі праворуч розташований магазин SPAR та інші комерційні підприємства.

Площа є перехрестям головних доріг з Мукачева, Виноградова, а також з Вашарошнаменя (Угорщина). На цій площі угорці встановили пам'ятник полеглим у Першій світовій війні. У червні 1945 року пам'ятник було демонтовано і на його місці зведено обеліск радянським бійцям, які полягли при визволенні Берегова. Біля обеліска знаходиться пам'ятник солдатам, які загинули в українсько-російській війні і тим, які полягли на війні в Афганістані. Також на цій площі встановлено пам'ятник пошани жителям Берегівщини,

які брали участь в усуненні наслідків Чорнобильської катастрофи. Форма пам'ятника нагадує два чорних язика полум'я.

У 1973 році на площі під час земельних робіт на глибині 1,5 метри відкрили масове поховання. На думку фахівців, воно відноситься до 1657 року, коли війська польського князя Любомирського спустошили і спалили місто.

У будівлі, що знаходиться на розі, побудованій у стилі бароко в кінці XVII століття, розміщений Берегівський угорський національний театр імені Дюлі Йієша, який нині має назву Закарпатський обласний угорський драматичний театр. На будівлі знаходяться меморіальні дошки, які засвідчують перебування у місті видатних угорських письменників: Ференца Казінці (*Див. с. 49*) (20–23 серпня 1800 р.) та Шандора Петефі (12–13 липня 1847 р.). Навпроти входу до театру з боку площі Героїв, на розі сучасно оновленого парку, прикрашеного фонтанами, ми можемо помилуватися скульптурою

Пам'ятник Чорнобильської катастрофи

Берегівський угорський національний театр імені Дюлі Йієша –пл. Героїв

Пам'ятник Шарі Федак

уродженки Берегова, видатної акторки угорської оперети Шарі Федак (*Див. с. 51*), встановленою в 2018 році (скульптор Михайло Колодко).

Колишній палац Шарі Федак знаходиться трохи подалі від центру міста, на вул. Мукачівській,

Палац Конта –пл. Героїв

84. У 2000 році на честь актриси на фасаді будинку відкрили пам'ятну дошку. Сьогодні в ньому розміщений єпископат Закарпатської реформаторської церкви. У прибудинковому саду встановлено пам'ятник реформаторським священикам Закарпаття, які стали жертвами сталінського терору.

Біля площі Героїв ще розташований триповерховий житловий будинок, побудований на початку ХХ століття за проектом архітектора Томаша Мігая. На його першому поверсі знаходяться магазини. На розі будівлі у 1989 році встановлено погруддя угорському письменнику Дюлі Ійешу (*Див. с. 45*) (робота Тібора Борбаша). У дворі позаду палацу знаходилась в'язниця, збудована в 1865 році, нині там розміщено Берегівське відділення Закарпатського Обласного державного архіву (пл. Героїв, 4/А). За підтримки уряду Угорщини проведено реставрацію будинку архіву. Тут зберігаються документи, сформовані до 1945 року на території нинішнього Закарпаття. Також архів зберігає документи колишніх чотирьох комітетів – Унг, Берег, Угоча та Мароморш.

Пам'ятник полеглим у Другій світовій війні – пл. Героїв

Будинок Державного обласного архіву

Площа Л. Кошута

Площа Л. Кошута (угор. – Kossuth Lajos tér, колишні назви – Раїїна, Вербоці, Корзо, Визволення)

Реформатська церква

Далі продовжуємо нашу екскурсію в бік залізничного вокзалу через площу Л. Кошута.

У центрі площі розташована реформатська церква. Церкву почали споруджувати в 1775 році. У 1897 році провели реконструкцію старого храму та дзвіниці. В 1918 році церква згоріла. В 1922 році церкву вдалося відбудувати. Замість згорілого органа егердорфська фірма "Rieger" встановила новий, діючий і нині орган. Посвячення відбулося у 1929 році.

На зовнішніх стінах церкви відкриті три меморіальні дошки, присвячені пам'яті трансільванського єпископа Іштвана Гелєї Катона (*Див. с. 45*) і батька берегівської реформації Балажа Радана (*Див. с. 42*), а також до 1100-ліття здобуття угорцями Вітчизни у 895 році (угор. – Гонфоглолаш). На внутрішніх стінах при вході до церкви відкриті також

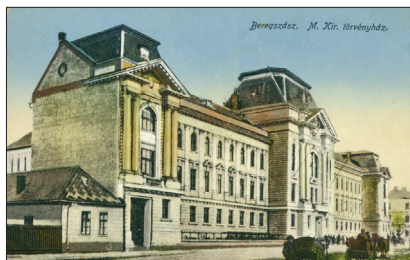
меморіальні дошки жертвам сталінського терору та священникам, які віддали за віру своє життя.

Навпроти церкви знаходиться Палац колишнього комітатського суду, який був споруджений в 1908–1909 роках за проектами архітектора Ференца Яблонського. З 1944 до 1971 року в будинку була розміщена військова казарма, а з 1971 по 2001 рр. – “Завод точної механіки”, про що свідчить дошка на стіні будівлі. Сьогодні тут – Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II. Меморіальні дошки присвячені будівельникам комітатського суду та видатному діячу угорської революції і визвольної війни 1848–1849 рр. Лайошу Кошуту (*Див. с. 47*). На фасаді будівлі було відновлено колишній напис та герб з ангелами часів історичної Угорщини.

Після того, як угорський інститут ім. Ференца Ракоці II отримав будівлю колишнього комітатського суду у 2002 році, розпочалися внутрішні реставраційні роботи. Реставрацію більшості аудиторій підтримували органи місцевого самоврядування Угорщини, тому аудиторії були названі на честь міст-меценатів.

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II – завдяки всебічній підтримці уряду Угорщини – відіграє важливу роль у сфері вищої освіти закарпатської угорськомовної громади. В інституті є можливість навчатися на педагогічних факультетах, а також за різними спеціалізаціями, які заохочують молодь залишатись на рідній землі. Викладання проводиться у вигляді стаціонарної та заочної форм навчання, а також у рамках курсів та філіалів.

У закладі є чимало цікавого. Для його відвідування необхідна попередня реєстрація при вході або у секретаріаті

Палац колишнього комітатського суду – кінець XIX ст

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II.

Закарпатський угорський інститут
ім. Ференца Ракоці II.

Погруддя Калмана Шоша,
першого ректора інституту

Готель «Гранд Роял» – поч. XX ст.

(тел.: +380-3141-42829). У будинку інституту, у залі Естергом та у виставковому залі Арнольда Гросса періодично проводяться виставки робіт художників, серед яких і митців Товариства Закарпатських угорських художників образотворчого та прикладного мистецтва ім. Імре Ревеса. В мансардній приміщенні інституту, у Текстильному музеї ім. Каталін Полоні, діє постійна виставка (тел.: +380-66-529-5949).

На першому поверсі у 2012 році розміщено меморіальну дошку на честь президента Угорщини Ференца Мадла, тут також знаходиться погруддя князя Ференца Ракоці II та його відважної матері – княгині Ілони Зріні. Проходячи коридорами інституту побачимо велику кількість фотографій про місто, область і процес реставраційних робіт у будівлі. На другому поверсі інституту, на кафедрі географії, знаходиться колекція мінералів. Варто відвідати критий атриум, який створений у внутрішньому подвір'ї інституту. Тут розміщено погруддя Калмана Шоша, першого

ректора інституту. На фасаді центру розміщений пам'ятний знак на честь відомого гандбольного тренера Йожефа Зупко. Побудовано також гуртожиток, тренажерний зал та спортивно-оздоровчий центр.

Біля палацу в 1909-1910 роках було побудовано готель "Гранд Роял". Сьогодні тут розмістився гуртожиток ім. Ференца Кельчеї Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II. За радянських часів тут містився історико-краєзнавчий музей та готель "Дружба". На стіні будівлі встановлена пам'ятна дошка угорському письменнику Жігмонду Моріцу (Див. с. 44).

Однією із найгарніших будівель на площі Л. Кошута була колишня Велика синагога, побудована у кінці XIX ст. Сьогодні тут розміщено центр культури та дозвілля міста, побудований у стилі соцреалізму. Ще в 1960-х роках почали перебудовувати синагогу, а в 1976 році офіційно відкрився палац культури із залом на 600 глядачів. З боку вул. І. Сечені на

Гуртожиток ім. Ференца Кельчеї Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Готель «Гранд Роял» – поч. XX ст.

стіні будівлі встановлена меморіальна дошка з надписом: "Пам'яті багатьох тисяч євреїв з Берегова та Березької жупи, яких вивезено та знищено в фашистських концтраційних таборах у 1944 році".

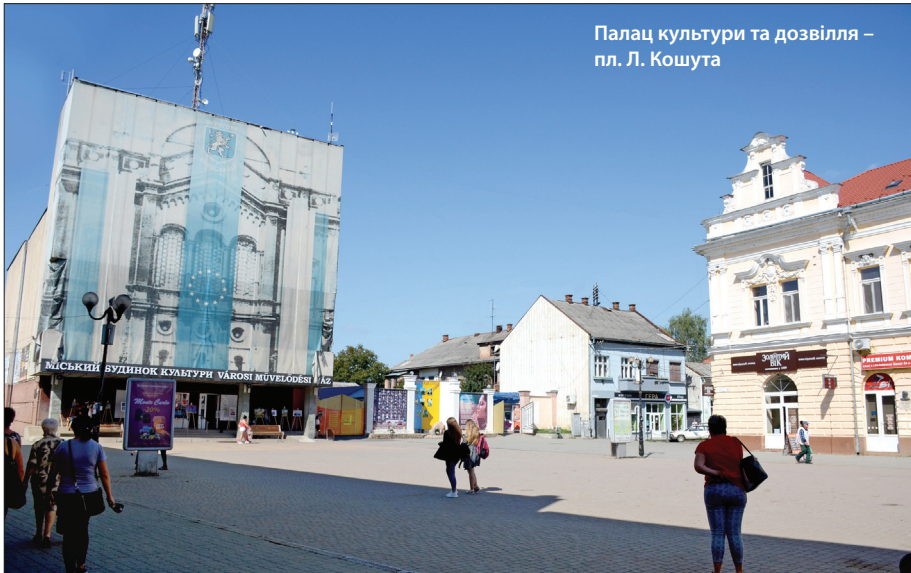
У квітні 1944 року всіх осіб єврейської національності міста зігнали в місцеве гетто (цегельний завод). За деякими даними, їх нарахувалось, разом з привезеними сюди із округи, близько 12 тисяч чоловік. Усе рухоме і нерухоме їх майно було конфісковано. У травні цього ж року всіх відправлено у концентраційний табір Аушвіц. Переважна

більшість загинула у таборі смерті, додому повернулося зовсім мало людей. На стіні будинку культури розміщено меморіальні дошки в пам'ять видатних митців міста – Йозефа Гарані (Див. с. 45), Анни Надош та Ганни Горват.

Уздовж площі Героїв та Кошута, що зеленіють від лип та оздоблені лавицями для відпочинку, а також на вулиці Сечені знаходяться різні кафе, магазини, ресторани, ювелірні салони, аптеки, перукарні, які очікують гостей.

Велика синагога – пл. Л. Кошута – поч. XX ст.

Палац культури та дозвілля – пл. Л. Кошута

Вулиця І. Сечені (угор. – Széchenyi István utca, попередні назви – Головна, Андраші, Горті М., Леніна)

Будівля колишньої єврейської ритуальної лазні – поч. XXI ст.

За колишньою синагогою на вул. Сечені знаходиться двоповерхова будівля колишньої єврейської ритуальної лазні, побудованої в сецесійному стилі. Сьогодні в будівлі розміщено комерційні структури.

Прямуючи в бік залізничного вокзалу по вул. Сечені, навпроти входу до ринку знаходиться триповерхова будівля колишнього готелю "Донат", побудована на початку ХХ століття. Тепер тут розміщена поліція. На стіні будівлі розміщена меморіальна дошка угорському письменнику Лайошу Паловці-Горвату (Див. с. 46).

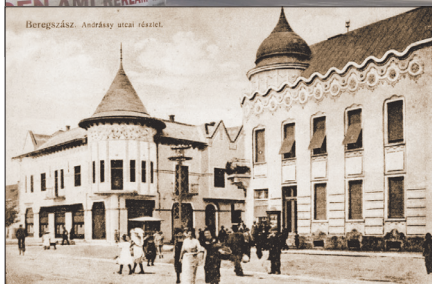
На перехресті вул. Сечені та Тіноді місто прикрашає колишній палац Кубовича (будинок угорського банку "Алфелд"). Будинок належав адвокату Ієзі Кубовичу. Сьогодні тут розташовані приватні квартири.

Напроти палацу Кубовича знаходиться палац

Будівля єврейської ритуальної лазні – поч. ХХ ст.

Палац Кубовича –
вул. Сечені

Палац Кубовича та Мейгеша –
поч. XX ст.

Мейгеша, будинок колишнього архітектора міста Шамуела Мейгеша. Сьогодні тут розміщені магазини, офіси тощо.

Напроти палацу Кубовича, на перехресті вул. Зріні та Сечені, знаходиться будівля, де народився видатний угорський письменник та архітектор Мігай Томаш (Див. с. 47), про що розповідає меморіальна дошка.

Палац Мейгеша –
вул. Сечені

Продовжуючи прогулянку по вулиці Сечені, на лівому боці вулиці під номером 59 побачимо Угорський дім "Європа", в якому знаходиться Закарпатський Культурний центр. Тут регулярно проводяться виставки образотворчого мистецтва та інші культурні заходи. На подвір'ї було відкрито меморіальну колону героям Арада (13 угорських офіцерів, розстріляних в м. Арад після поразки революції за незалежність Угорщини у 1848-1849 роках) та встановлено меморіальні дошки героям і жертвам революції в Угорщині 1956 року, до 950-річчя заснування м. Берегова, королю Матяшу та скульптору-керамісту Жужанні Ортутай.

У кінці вул. Сечені, на вул. Вокзальній, знаходиться залізничний вокзал, побудований у 1884 році за Австро-Угорської імперії. Перший потяг за маршрутом Бергсас–Чоп–Будапешт вирушив у 1872 році із залізничної станції Бергсас. На будівлі розміщено меморіальну дошку відомому угорському поету Єневу Джіді (*Див. с. 44*). Інша меморіальна дошка нагадує про військових та цивільних жертв, які загинули під час радянських бомбардувань 9 жовтня 1944 року. Біля вокзалу знаходиться пам'ятник, встановлений у 2016 році на честь угорської революції 1956 року. У 2017 році, на 145 річницю відкриття залізничної лінії Чоп-Берегове-Королево, на стіні будівлі встановлено меморіальну дошку на честь Габора Бароша – державного секретаря та міністра транспорту, засновника сучасної внутрішньої торгівлі та транспорту.

Угорський дім «Європа»

Залізничний вокзал – поч. ХХ ст.

Залізничний вокзал – вул. Вокзальна

*Вулиця Б. Хмельницького (попередні назви –
Окостов, Овпустої, Бочкої, Астий)*

Продовжуємо нашу прогулянку у напрямку центру через вулицю Богдана Хмельницького, яка також з'єднує центр з вул. Вокзальною. За залізничним переходом, вздовж дороги до с. Астий та прикордонного пропуску "Лужанка-Берегшурань" розташовані спорожнілі військові казарми та промисловий квартал міста. З вулиці Б. Хмельницького під тінистим рядом каштанів можемо прогулятись у напрямку центру. Праворуч від дороги, у будівлі під номером 53, знаходиться консульство Угорщини. Три годинники, розташовані на фронтальному боці будівлі, вказують час Києва, Будапешту та Брюсселя. В будівлі консульства, у виставковому залі ім. Мігая Мункачі, регулярно організують виставки творів сучасних закарпатських художників. Далі, ліворуч, ми бачимо будівлю колишньої Угорської Королівської загальної школи, збудовану на початку ХХ століття за проектом Едена Лехнера.

Будівля колишньої Угорської Королівської загальної школи – поч. ХХ ст.

Берегівський ліцей ім. Лайоша Кошута

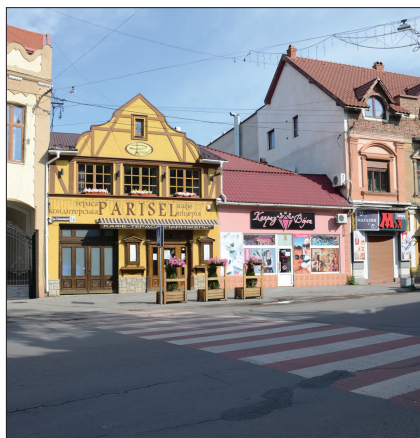

Сьогодні тут – Берегівський ліцей ім. Лайоша Кошута (вул. Б. Хмельницького, 18) з угорською мовою навчання. На подвір'ї встановлено погруддя Лайоша Кошута. На подвір'ї школи встановлена меморіальна дошка на честь князя Іштвана Бочкої (Див. с. 45) та угорському воєводу Яношу Гуняді (Див. с. 51).

Перед тим як продовжити нашу екскурсійну прогулянку ми можемо відпочити у цукерні та піцерії Парижель (у закладі, розташованому одразу біля навчального закладу), де панує романтична атмосфера.

Продовжуючи прогулянку, на протилежному боці бачимо будівлю міської ради (вул. Б. Хмельницького, 7), на балконі якої мирно сусідять три прапори: державний прапор України, національний прапор Угорського триколову та Європейського Союзу.

На вул. Богдана Хмельницького, 2 знаходиться будівля, зведена на початку ХХ століття. У старі

Вид на вул. Б. Хмельницького

Будівля міськради – вул. Б. Хмельницького

Готель «Гунгарія». Тепер гуртожиток ім. Жана Кальвіна – вул. Б. Хмельницького

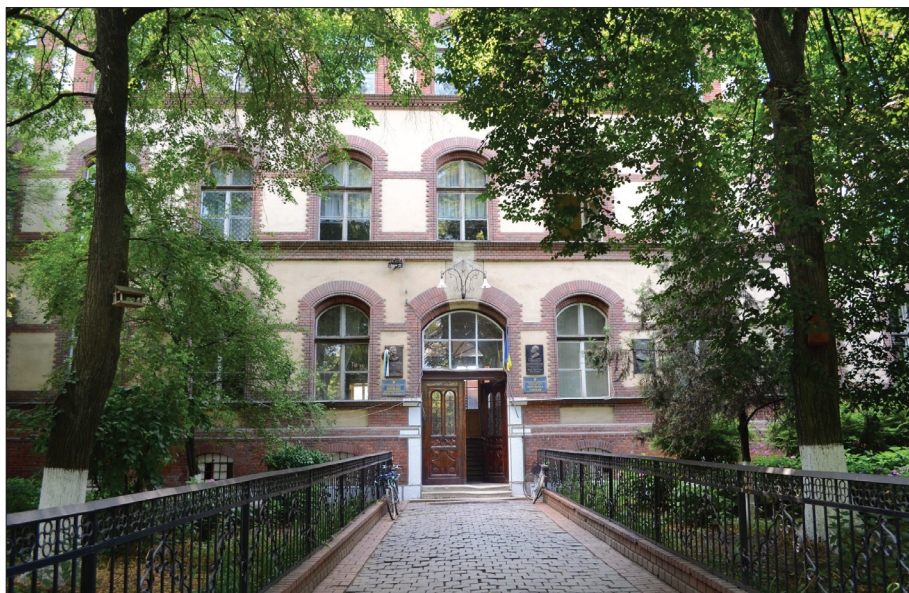
часи тут діяв готель «Гунгарія». Тепер будинок належить Реформаторському Гуртожитку ім. Жана Кальвіна.

Дійшовши до площі Героїв, повертаємо праворуч. На розі вулиці Стефаніка (раніше вул. Фелсер, потім Петефі) знаходиться будівля колишнього ресторану «Білий Камінь», тепер «Матяш Корвінус Колегіум» та зупинка для таксі. Найцікавішою на цій вулиці є будівля колишньої угорської королівської гімназії (вул. Стефаніка, 22), яка була побудована в кінці XIX століття в стилі романтизму. Сьогодні тут розміщено ліцей ім. Ф. Потушняка. Перед будівлею знаходиться невеличкий скверик з екзотичними рослинами, а з боку вулиці встановлена ажурна кована решітка. На будівлі знаходяться меморіальні дошки: місцевому письменнику, архітектору Мігаю Томашу (1897–1967); видатному професору-хірургу Бертолону Ліннеру (1887–1969); видатному закарпатському археологу, етнографу Федору Потушняку

Будівля угорської королівської гімназії – поч. XX ст.

(Див. с. 50) та українському поетові Василю Пачовському (Див. с. 43), які навчалися або викладали в гімназії. Згодом тут також встановили меморіальну дошку до 100-річчя закарпатського "Пласту"

Навпроти гімназії – парк відпочинку та дозвілля, де можна відпочити разом із дітьми.

На перехресті вул. Стефаніка та вул. Етвеша на будинку № 1 встановлено меморіальну дошку на честь командира гвардії Берегсаса 1848–1849 рр. часів угорської визвольної війни, жупана Березького комітату – Томаша Етвеша (Див. с. 48).

Продовжимо нашу прогулянку вздовж дитячого майданчика та річки Верке. Повертаючи ліворуч на вулицю Ліннера побачимо будівлю лікарні, яка була побудована у 1936 році (вул. Ліннера, 2). У 2004 році у парку лікарні встановлено пам'ятник відомому місцевому лікареві-хірургу та виноробу Бертолану Ліннеру (робота Гейзи Балог).

Повертаючи ліворуч на вулицю Габора Бетлена за короткий час дістаємося до православної церкви, яка була збудована у 1991 році. Прямуючи далі по вулиці ми доходимо до римо-католицької церкви.

Ліцей ім. Ф. Потушняка

Православна церква

Визначні особи, пов'язані з містом

Балаж Радан (угор. Radán Balázs) певний час жив у Бергсасі і очолював релігійну громаду. У 1548 році отримав чин єпископа.

В період Реформації боровся за ідеологію Кальвіна і поширював її в Березькому комітаті. Домігся заснування реформатської громади в Бергсасі, яка зайняла римо-католицьку церкву міста. 1556 року, під час проповіді в храмі, монах-католик убив Радана. Після цього боротьба між реформатами і католиками тривала ще довгий час.

Бейла IV (угор. IV. Béla, 1206 - 1270) — Король Угорщини з династії Арпадів. Проводив політику зміцнення королівської влади і намагався ослабити політичну роль магнатів. 1241 року, під час монголо-татарської навали, зазнав поразки в битві на річці Шайо. З 1242 року активно відбудовував країну і за 4 роки зумів ліквідувати наслідки монгольської навали, за що отримав прізвисько "другого засновника Угорщини". Упродовж 1244-1245 років разом зі своїм зятем Ростиславом Михайловичем і союзниками намагався повернути Королівство Русі під свій контроль, захопив Перемишль і взяв в облогу Ярослав (на річці Сян). 1247 року відбувся шлюб сина Данила Галицького Лева з дочкою Бели Констанцією. В тому ж році Бейла IV надав нашому місту статус королівського міста.

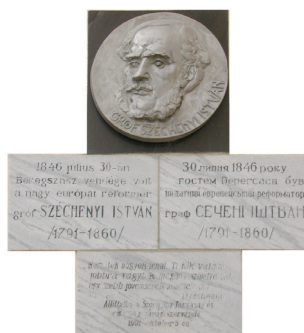
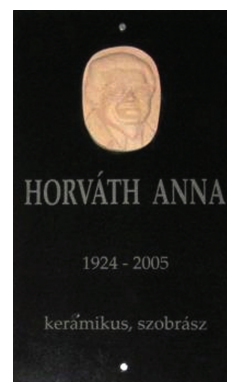
Бейла Барток (угор. Bartók Béla, 1881–1945) – видатний угорський композитор, піаніст, дослідник народної музики. В 1912 році досліджував народні пісні в Березькому комітаті. Протягом усього життя з великим натхненням вивчав пісенні й музичні традиції угорців, словаків, сербів та інших сусідніх народів. Наукові праці – "Угорська народна пісня", "Наша народна музика та народна музика наших сусідів" та інші.

Василь Пачовський (1878–1942) – відомий український поет, педагог, історик та публіцист. Десять років свого життя віддав Срібній Землі - так він поетично називав Закарпаття. Тривалий час працював у Берегівській гімназії вчителем історії. Тут він написав епічну поему "Князь Лаборець". У 1923–1927 роках видає поетичні збірки "Огни мести", "Розгублені звізди". На основі оповідань, фольклору нашого краю написав історичну драму "Замок заклятої царівни".

Результатом його дослідницької роботи як історика стала "Історія Підкарпатської Русі". Важливим внеском в історичну науку є його книга "Срібна земля", видана 1938 року.

Ганна Горват (угор. Horváth Anna, 1924–2005) – скульптор, художник, публіцист, визначна харизматична постать, одна із найвидатніших особистостей Закарпаття. Народилася і проживала до кінця життя в м. Берегово. Творчість Ганни Горват базувалася на трьох жанрах: кераміка, скульптура, медальєрство. Своїми вчителями вважала Йосипа Бокшая, Адальберта Ерделі та Федора Манайла. В 1963 році стала членом спілки художників України (СРСР), з 1996 року – заслужений художник України, у 1997 році лауреат міської нагороди "Pro urbe" ("За місто") а з 2005 року – почесний член Угорської художньої академії. В Берегові на честь художниці назвали школу та встановили пам'ятний знак.

Граф Іштван Сечені (угор. Széchenyi István, 1791–1860) – відомий угорський громадський діяч. 1808 року граф бере участь у наполеонівських війнах. У 1827 році Сечені запропонував свій річний дохід для заснування Академії наук Угорщини. В 1848 році став міністром транспорту в першому національному уряді Угорщини. Розробив програму розвитку країни. Найвідоміші його праці – "Кредит", "Світ", "Народ Сходу".

Дежев Дьєрі (угор. Györy Dezső – 1900–1974) з 1919 року здобував вищу освіту в Будапешті. З 1940 року мешкав у нашому місті, а в 1949 році знову переїхав до Будапешта. У написаних у Берегові віршах висловлює протест проти фашизму. Дежев Дьєрі відомий як поет, прозаїк, публіцист. Після другої світової війни публікує свої праці в місцевих газетах.

Доктор Бертолон Ліннер (угор. Dr. Linner Bertalan – 1887–1967) у 1906 році закінчив гімназію в Бергсасі, 1911 року у Будапешті здобув спеціальність лікаря. Працював у лікарнях Будапешта, під час Першої світової війни – на італійських та російських фронтах. У 1919 р. повернувся в рідне місто, де працював хірургом до кінця свого життя. Врятував життя тисячам людей, виконав близько 42 тисяч операцій. Окрім медицини, захоплювався виноградарством. У своїй колекції мав понад сто сортів винограду, пізніше один із них було названо його іменем.

Єнев Джіда (угор. Dsida Jenő, 1907–1938) з 1914 року до 1918 року проживав у діда, який був начальником залізничного вокзалу нашого міста. Навчався в державній гімназії Бергсаса, продовжив своє навчання в Коложварі (теперішня Румунія) на юридичному факультеті. Основні праці – "Великий четвер", "На цитрі ангелів", "Перед дзеркалом" та інші.

Жігмонд Моріц (угор. Móricz Zsigmond, 1879–1942) – один із найкращих угорських прозаїків. Навчався на теологічному факультеті у Дебрецені. Однак, захопившись літературою, припиняє богословські студії і займається кореспондентською діяльністю. Основні праці: оповідання "Сім крейцерів", "Будь добрим до самої смерті", "Бідні люди", трилогія "Трансільванія", "Родичі". У 1926 році відвідав Бергсас.

Іллейш Дюла (угор. Illyés Gyula, 1902 – 1983).

Угорський письменник та громадський діяч.

В центрі його творчості стоїть проста людина, її життя та побут. Його основні праці – ”Народ хуторів”, ”Петефі”, ”Гуни в Парижі”. Неодноразово був гостем нашого міста.

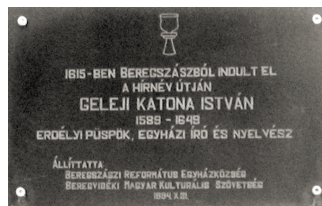
Іштван Бочкої (угор. Bocskai István, 1557-1606)

– трансільванський князь. Під його проводом у 1595 році угорці розбивають турецькі війська. Але через відсутність обіцяної допомоги з Відня змушений був тікати в Прагу. В 1604 році Бочкої укладає угоду з турками задля звільнення Трансильванії. З 1604 року його обрано князем Трансильванії.

Іштван Гелеї Катона (угор. Geleji Katona István,

1589–1649) народився в нашому місті, навчався у Шарошпотоці та у Гейдельберзі. Спочатку був духовною особою при дворі трансільванського князя Бетлена Габора, а з 1633 року обійняв посаду трансільванського єпископа. Вперше упорядкував досконалу систему угорського правопису.

Йожеф Гарані (угор. Garanyi József, 1921- 2009)

— угорський художник; член Спілки художників СРСР з 1958 року та Спілки художників України з 1962 року. Навчався у Імре Ревеса, Йосипа Бокшая, Адальберта Ерделі, Золтана Шолтеса. Жив у місті Берегово, в будинку на вулиці Рожошкерт № 58. Працював в галузі станкового живопису. Персональна виставка відбулась в 1965 році в м. Берегово. Твори знаходяться в Закарпатському художньому музеї ім. Й. Бокшая, інших музейних зібраннях та приватних колекціях.

Келемен Мікеш (угор. Mikes Kelemen, 1690–

1761) – відомий учасник угорської визвольної війни 1703–1711 рр. З 1707 року потрапив до двору Ференца Ракоці II, і став активним учасником визвольної війни. До кінця свого життя прожив на засланні зі своїми однодумцями в Туреччині. В 1717– 1758 рр. писав листи, адресовані ”тітці”,

яка нібито живе у Константинополі. Після його смерті в 1794 році вони були видані під назвою ”Турецькі листи”.

Князь Габор Бетлен (угор. Bethlen Gábor, 1580–1629) – трансильванський князь з 1613 р. Воював проти Габсбургів, намагаючись об’єднати роздроблену Угорщину, у 1621–1622 рр. – король Угорщини. Під його керівництвом Трансильванія бере участь у Тринадцятилітній війні. В Береґсасі князь спорудив літню садибу-палац на місці колишнього монастиря.

Князь Ламперт (угор. Lampert herceg 1049/50 – 1096) – засновник нашого міста. З 1048 року сьогоднішнє Закарпаття належало брату угорського короля Андраша I – герцогу Бейлі, після смерті якого ці землі успадкував його син – Ламперт. Місто було засновано у 1061–1063 роках і отримало назву від його імені. Вперше назва міста Villa Lamperti згадується в документах 1063 року. Ймовірно, що після переселення на територію міста саксонців воно отримало назву Лампертсас 1069 року. Нащадки Арпада почали міжусобну війну. Герцог Ламперт у цій війні зазнав невдачі та емігрував у Польщу.

Князь Ференц Ракоці II (угор. II Rákóczi Ferenc, 1676–1735) – ватажок національно-визвольної війни в Угорщині 1703–1711 р. За участь в антигабсбурзькій змові в 1700 році був арештований, але зумів втекти в Польщу. В 1703 році очолив повстання куруців, що виросло у визвольну війну угорців проти габсбурзької монархії в 1703-1711 рр. Зумів схилити на свій бік значну частину дворян, і це допомогло йому поширити свою владу на більшу частину Угорщини. Невдачі у боротьбі проти Габсбургів примусили його емігрувати у Францію, пізніше в Туреччину. Будучи господарем Береґсасу, князь перебував у нашому місті в 1705 та в 1709 роках.

Лайош Паловці-Горват (угор. Pálóczi Horvát Lajos, 1899-1976) народився в Береґсасі, у 1917 році закінчив місцеву гімназію. Наприкінці Першої

світової війни потрапив на російський фронт, а після поразки австро-угорської армії повернувся в Берегсас. Володів 12 мовами, брав участь у переговорах з окупантськими військами Румунії та Чехословаччини у 1919 році. При чехословацькій владі залишає рідне місто, навчається на економічному факультеті Будапештського університету. У 1951–1956 роках був ув'язнений за підозру в діях проти режиму М. Ракоші, в 1960 році реабілітований. У в'язниці почав писати свою трилогію про Берегсас – “Аломпакас” та “На межі двох світів”.

Лайош Кошут (угор. Kossuth Lajos, 1802–1894) був активним учасником революційних подій 1848–1849 років в Угорщині. Займав керівні посади угорської держави, проявив себе здібним організатором оборони Угорщини від австрійських та російських військ. Після капітуляції під Вілагошем емігрував у Туреччину, пізніше – в США та Італію. 3 грудня 1886 року саме Лайошу Кошуту вперше присвоєно звання Почесного громадянина нашого міста.

Мігай Томаш (угор. Tamás Mihály, 1897–1967) - угорський письменник. Після закінчення гімназії у Берегсасі в 1914 році навчається у Будапештському політехнічному університеті на інженера. Після Першої світової війни працював спеціалістом по будівництву шосейних доріг у Берегові, пізніше в Кошицях та з 1938 року в Будапешті. В 1948 році емігрував до Австралії, де й помер у 1967 році. Найвідоміші його літературні твори: роман “Хата прекрасної Ангели”, “Тече вода між двома берегами”, “Весняні свідчення”.

Мігай Томпа (угор. Tompa Mihály – 1817–1868) – видатний угорський поет. Навчався у Шарошпотоці, де опановував філософію, право, теологію. Вірші починає публікувати у 1840 році. У 1848 році в Пряшеві зібрав народні прислів'я і опублікував їх окремою збіркою. Тривалий час був реформатським духівником у різних населених пунктах. У Берегові на його честь названо одну з вулиць та встановлено пам'ятну дошку. Мігай Томпа – автор вірша “Берегсас”

Святий Іштван (угор. Szent István király, 967–1038) – перший угорський король. Син угорського князя Гейзи, ім'я при народженні – Вайк. У 995 році одружується з баварською княгинею Гізелею. В 1000 році отримує корону від Папи Римського Сільвестра II і стає першим угорським королем. Під час правління Святого Іштвана в Угорщині запроваджено християнство, король заснував єпископства та поділив державу на комітати. Помер 15 серпня 1038 р. У 1083 році церква оголосила його святим.

Томаш Есе (угор. Esze Tamás, 1666–1708). Саме під його керівництвом 21 травня 1703 року розпочалося повстання в Березькому комітаті проти гніту Габсбургів. Розгромивши під селом Бене загін жупних ратників, повстанці рушили в Берегсас і тут вперше розгорнули бойові прапори куруців. Мешканці міста разом із селянами навколишніх сіл приєдналися до повстання. Князь Ференц II Ракоці очолив повстанців, щоб визволити Угорщину з-під Габсбургів. Проте повстання зазнало поразки і в 1711 році згасло. Есе Томаш воював у Трансильванії та у північній частині Угорщини, в 1707 році він отримав ранг бригадира.

Тиводор Легоцький (угор. Lehoczky Tivadar, 1830–1915) – історик та археолог. На основі глибокого вивчення минулого Легоцький написав і видав три томи ”Монографії Березького комітату”, два з яких вийшли друком у 1881–1882 рр., були презентовані автором у великому актовому залі будівлі управління Березького комітату. В Берегові на честь ученого названо одну з вулиць.

Томаш Етвеш (угор. Eötvös Tamás, 1800–1867) з 1832 року представляв Березький комітат у Національних зборах Угорщини. З 1835 стає піджупаном Березького комітату, в цьому ж році заснував казино в Берегсасі, яке стало культурним центром комітату. 1848 року обраний керівником національного збройного об'єднання міста Берегсаса,

яке мало нейтралізувати дії військ австрійського імператора. Під його керуванням перебувало 1800 революціонерів (національних захисників). У жовтні 1848 року зайняв Мукачівський замок, де певний час був комендантом. 1849 року призначений жупаном Березького комітату. Після придушення революції арештований. Шість років пробув у кайданах у в'язниці Мукачівського замку. Після звільнення в 1861 році його обирають знову депутатом у Національні збори Угорщини.

Ференц Кельчеї (угор. Kölcsey Ferenc, 1790–1838) – відомий угорський поет, член Академії наук Угорщини. Кельчеї неодноразово перебував у нашому місті. У 1823 році написав текст національної молитви угорців – ”Боже, благослови угорців...”, який пізніше став Гімном Угорщини.

Ференц Казінці (угор. Kazinczy Ferenc, 1759-1831) – угорський письменник, громадський діяч. Був одним із засновників угорського національного музею і просвітницького журналу. Мріяв про оновлення суспільного життя. Брав участь в яacobинському русі, за що зазнав переслідування з боку влади. За участь у змові був арештований і майже сім років провів у в'язниці мукачівського замку. Під час перевезення його у в'язницю, 22-23 серпня 1800 року, зупинився в готелі ”Орослан” Бересаса.

Ференц Мора (угор. Móra Ferenc, 1879–1934) – видатний угорський письменник. Вищу освіту здобув в Будапештському університеті. Працював викладачем, з 1913 – журналістом в м. Сегеді та в Будапешті. Бере участь в археологічних дослідженнях, очолює музей природничої історії, працює в газеті *Magyar Hírlap*. Його основні праці: ”Діти чоловіка-раба”, ”Оживлення Ганібала”, ”Смерть художника”, ”Золотий гріб”. 21 листопада 1927 р. перебував в нашому місті.

Федір Потушняк (1910–1960) – закінчив Берегівську гімназію у 1930 році, навчався на філософському факультеті у Празі. З 1937 року вчителював у закарпатських селах і займався журналістською роботою. Після Другої світової війни викладає етнографію, археологію та чеську мову в Ужгородському університеті. Його основні праці: монографія "Археологічні знахідки бронзового та залізного віків на Закарпатті", роман "Повінь", збірка оповідань "Земля".

Ференц Пастор (угор. Pásztor Ferenc, 1880-1951). Католицький священик, народився в Ужгороді (Унгвар), служив у церкві села Доборуська, відіграв велику роль у релігійному та культурному житті міста Берегово (Берегсас) у довоєнний час. У 1935-36 рр. він започаткував тут приходську католицьку школу, для чого пожертвував чималі власні кошти - 20 000 корун. Був харизматичною особистістю, присвятив все своє життя служінню Богу та людям. Згодом був призначений єпископським вікарієм католицької церкви на Закарпатті. Однак радянський терор не обійшов репресіями і римсько-католицьку церкву Закарпаття. Коли у 1947 році Сату-Марську дієцезію було розділено на 4 частини, до Закарпаття відійшли 40 парафій (інші 95 залишилися в Чехословаччині, Угорщині та Румунії). У ніч на 1 березня 1949 року у Берегові був заарештований за сфабрикованим обвинуваченням і о. Ференц Пастор. Йому на той час виповнився 69 років. Три місяці його допитували у київській в'язниці слідчі НКВС. 6 червня суд виніс вирок - 25 років каторги. Однак святий отець не визнав своєї "антирадянської діяльності", яку йому інкримінували. Помер берегівський священик у сибірському трудовому концтаборі неподалік від озера Байкал 15 жовтня 1951 року.

Шандор Петефі (угор. Petőfi Sándor – 1823–1849) – всесвітньо відомий угорський поет, повесник Т. Шевченка. У 1847 році відвідав Ужгород, Мукачево, Берегово. Активний учасник угорської

революції 1848–1849 рр. Його твори пронизані прагненням до свободи, закликом до революційної боротьби за незалежність. Своє життя він присвятив служінню народу: спочатку своєю поезією, а коли того вимагали обставини, то й зі зброєю в руках. У 1849 році він – серед тих, хто боронить Угорщину від австрійської та російської монархій. У нерівному бою з російськими козаками загинув як герой 31 липня під Шегешваром. Існує версія, що він був полонений і відправлений до Сибіру, де і загинув.

Шарі Федак (угор. Fedák Sári, 1879–1955) – угорська зірка оперети, талановита актриса театру та кіно. Актриса стала відомою в Будапешті, зігравши в оперетах "Герцог Боб", "Янош Витязь", "Лєаньвашар" та інші. Вона часто приїжджала в рідне місто, де давала також концерти. На честь актриси відкрили пам'ятник та встановили пам'ятний знак.

Янош Гуняді (угор. Hunyadi János, 1407–1456) – регент Угорщини. Прославлений у боях проти турків. Янош Гуняді отримав у володіння від Владислава I Мукачівський замок з Лампертсасом. Я. Гуняді неодноразово відвідував наше місто. Після завоювання Константинополя в 1453 р. турки вторглися у Європу, зокрема в Угорщину. Я. Гуняді в 1456 році з військами звільнив Белград (Нандорфегирвар), та розгромив 90-тисячну турецьку армію. На честь звільнення Белграда щодня о 12.00 звучать дзвони церков.

Заклади проживання

Гостинний дім "Вікторія"

м. Берегове, вул. Архітектурна, 24-26
тел. +380-95-445-2442, +380-50-281-6560

Мотель "АртКафе"

м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 100
тел. +380-95-128-4793, +380-66-148-8210

Готель "Практик"

м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 101
тел. +380-50-909-1115

Готель "Магnum"

м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 112/4
тел. +380-66-077-4834, +380-50-538-9317

Мотель "Катерина"

м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 112/А
тел. +380-50-183-3222, +380-50-183-3330

Готель "Ларк"

м. Берегове, вул. Б. Хмельницького, 126
тел. +380-68-580-5786

Садиба "У Жанни"

м. Берегове, вул. Баттяні, 9
тел. +380-66-931-5932

Садиба "У Віри"

м. Берегове, вул. Бем Йозефа, 41
тел. +380-50-150-7487, +380-96-336-0978

Вілла "Фенікс"

м. Берегове, вул. Весняна, 5
тел. +380-66-664-7309, +380-67-905-0770

Садиба "Вікторія"

м. Берегове, вул. Вузька, 32а
тел. +380-50-279-5081, +380-99-088-5251

Садиба "Арсентій"

м. Берегове, вул. Вузька, 49
тел. +380-67-415-8707

Апарт-готель "Оберіг"

м. Берегове, вул. Томаша Мігая, 50а
тел. +380-95-370-0606, +380-93-898-6973

Садиба "У Єви"

м. Берегове, вул. Грушевського, 4
тел. +380-99-660-5538

Готель "Пірошка"

м. Берегове, вул. Дийдівська, 2
тел. +380-50-211-9285

Готель "Стар"

м. Берегове, вул. І. Франка, 60
тел. +380-66-053-5446, +380-50-372-9002, +380-93-126-7899

Садиба "У Вячеслава"

м. Берегове, вул. Ковача Вілмоша, 12
тел. +380-95-403-4709

Садиба "На Комарова"

м. Берегове, вул. Комарова, 8
+380-95-137-4088

УСБ "Закарпаття"

м. Берегове, вул. Корятовича, 1
тел. +380-66-046-2688, +380-99-184-2494

Готель "ВВ"

м. Берегове, вул. Корятовича, 1/А
тел. +380-66-005-0102, +380-93-165-3831

Садиба "Турул"

м. Берегове, вул. Корятовича, 2/В
тел. +380-98-094-6945

Садиба "Елізавета"

м. Берегове, вул. Корятовича, 5
тел. +380-50-663-4458, +380-93-683-3856

Апартаменти "На Кошута"

м. Берегове, пл. Кошута, 3
тел. +380-67-312-2819, +380-66-915-3724

Садиба "Вероніка"

м. Берегове, вул. Лева, 40
тел. +380-97-673-8410, +380-50-646-5297

Садиба "Вілла Магнат"

м. Берегове, вул. Легоцького, 6
тел. +380-50-877-3072

Садиба "Бюті"

м. Берегове, вул. Легоцького, 33
тел. +380-50-193-0556, +380-99-795-8151

Садиба "Вікенд"

м. Берегове, вул. Легоцького, 38
тел. +380-66-021-1700, +380-95-788-9809

Апартаменти "Оксана"

м. Берегове, вул. Лесі Українки, 24
тел. +380-99-191-4464, 050-5030428

Садиба "У Вікторії"

м. Берегове, вул. Лесі Українки, 68
тел. 066686577, +380-66-541-5937

Мотель "Міраж"

м. Берегове, вул. Лисенка, 35
тел. +380-99-554-5530, +380-95-858-7996

Готель "Чагарі"

м. Берегове, вул. Лонької, 9
тел. +380-97-411-3533

Садиба "Чотири сезони"

м. Берегове, вул. Лонької, 21
тел. +380-50-012-1551, +380-67-854-1616

Готель "Ріта"

м. Берегове, вул. Мікеша, 3/А
тел. +380-66-792-6314

Апартаменти "I & I" (Садиба "Квітка")

м. Берегове, вул. Молодіжна, 14
тел. +380-66-291-0418, +380-68-212-6127

Садиба "Мапа"

м. Берегове, вул. Молодіжна, 29
тел. +380-96-920-0503, +380-50-562-0607

Садиба "Релакс"

м. Берегове, вул. Мужайська, 22
тел. +380-66-707-7756, +380-67-310-4609

Хостел ПрАТ "Закарпатавтотранс"

м. Берегове, вул. Мужайська, 52
тел. +380-97-013-1157

Мотель "Ф-Кока"

м. Берегове, вул. Мужайська, 61
тел. +380-50-587-0583

Готель-ресторан "Олеся"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 12
тел. +380-50-274-5953

Готель "Доміно"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 35
тел. +380-50-999-9864, +380-66-964-8619

Готель "Затишок"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 36А
тел. +380-95-595-5457

Еко-садиба "Казка"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 61
тел. +380-50-505-3333, +380-96-277-2728

Садиба "Гостинний дім"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 63
тел. +380-50-861-4336, +380-50-867-8293

Садиба "Родан"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 76
тел. +380-50-538-1006, +380-63-252-1241

Вілла "Вікторія"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 130
тел. +380-50-991-9194

Пансіон "Берегово"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 136
тел. +380-50-334-5118

Мотель "Оазис"

м. Берегове, вул. Мукачівська, 254/А
тел. +380-67-139-1736

Готель "Ламберт"

м. Берегове, пров. Мукачівський, 3/А
тел. +380-50-437-0223

Міні-готель "Віва"

м. Берегове, пров. Мукачівський, 5Б/62
тел. +380-50-531-6297, +380-95-097-0005

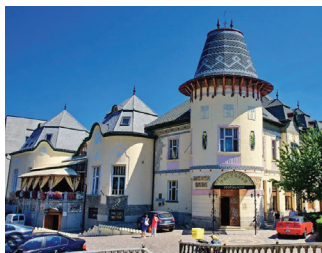

Мотель "Шеркерт"

м. Берегове, вул. Петра Міговка, 13
тел. +380-95-646-9006

ГРК "Золота Пава"

м. Берегове, пл. Ференца Ракоці II, 1
тел. +380-66-888-2444

Хостел "Сузір'я"

м. Берегове, вул. Шандора Петефі, 11
тел. +380-50-538-1006, +380-63-252-1241

Вілла "Магда"

м. Берегове, вул. Шевченка, 26
тел. +380-66-406-8525, +380-50-372-1492

Садиба "Елизавета"

м. Берегове, вул. Корятовича, 11/Б
тел. +380-99-052-4254, +380-98-441-2117

Садиба "У Лізи"

м. Берегове, вул. Шевченка, 94
тел. +380-50-877-6500, +380-96-042-4516

Вілла "Галіція"

м. Берегове, вул. Шевченка, 104
тел. +380-50-373-0309, +380-98-172-5080

Апартаменти "Вода"

м. Берегове, вул. Шевченка, 110
тел. +380-50-372-3671

ГРК "Жайворонок"

м. Берегове, вул. Шевченка, 112/А
тел. +380-95-305-4261, +380-66-481-7554

Садиба "Каштанова алея"

м. Берегове, вул. Шевченка, 115
тел. +380-50-962-5972

Садиба "Фіалка"

м. Берегове, вул. Шевченка, 119
тел. +380-95-046-6005

База відпочинку "Французьке містечко"

м. Берегове, вул. Шевченка, 130
тел. +380-67-510-1504, +380-68-320-2088

Гостинний дім "Александрія"

м. Берегове, вул. Шевченка, б/н,
"Затишнисянська гора"
тел. +380-99-675-8885, +380-68-620-8763

Вілла "Сакура"

Берегівський р-н, с. Яноші, вул. Шевченка, 10
тел. +380-95-581-4006

ГК "Гелікон"

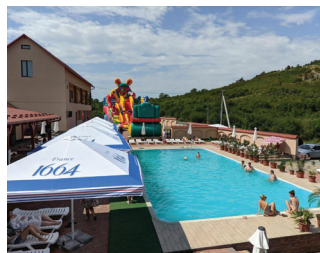
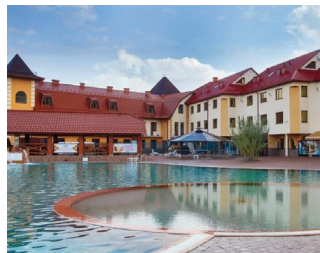
Берегівський р-н, с. Яноші, вул. Шевченка, 45
тел. +380-50-550-2217

Вілла "Еден"

Берегівський р-н, с. Яноші, вул. Шевченка, 12
тел. +380-95-879-7368

Арт-бутік "Шалет"

Берегівський р-н, с. Балажер, вул. Шевченка, 109А
тел. +380-67-752-5744, +380-96-977-0904

Садиба "Такарош"

Берегівський р-н, с. Геча, вул. Молодіжна, 33
тел. +380-95-821-7615

Садиба "Лончак"

Берегівський р-н, с. Вари, вул. Вадас, 68
тел. +380-95-863-7019

Садиба "Телетап"

Берегівський р-н, с. Бене, вул. Петефі, 45/Б
тел. +380-50-596-5756

Готель "Арізона"

Берегівський р-н, с. Гать, вул. Головна, 221/а
тел. +380-63-565-5101

База відпочинку "Канада"

Берегівський р-н, с. Кідьош, вул. Моріц
Жігмонда, 93-95
тел. +380-66-299-6277

Фестивалі, свята, що проводяться в Берегові

22 січня – День угорської культури. Біля пам'ятного знака Ференцу Кельчеї та в школі мистецтв відбуваються урочисті заходи.

7–9 березня – Міжнародний фестиваль вина. Триває три дні на пл. Кошута. У програмі фестивалю – дегустація найкращих сортів закарпатських вин, розіграш лотереї, конкурси, фотовиставка, виступи музикантів та танцювальних колективів, пісні, танці та ін.

15 березня – День пам'яті подій угорської революції 1848–1849 рр. Біля пам'ятника Шандору Петефі відбувається урочиста програма.

17 травня – День міста Берегова. У рамках свята відбуваються: виставка товарів народного споживання, що виробляються підприємцями міста, конкурс на приготування кращого бограчу – угорської національної страви, святковий концерт.

28 червня – День Конституції України. З нагоди свята в місті проводяться святкові програми, концерти.

2–3 серпня – День Боржавської Вузькоколейки. Першої неділі серпня відзначають День вузькоколейки цій традиції вже 30 років. На свято прибувають численні гості з-за кордону, шанувальники історії залізниці. Локомотив вирушає з Малої станції Берегова (вул. Тургенева), а після прибуття на кінцеву станцію в с. Хмільник свято починається на березі р. Боржава. Звучать народні пісні, варять бограч-гуляш.

20 серпня – День пам'яті Святого Іштвана. В дворі готичного костюлу біля пам'ятника першому угорському королю – Святому Іштвану відбуваються урочисті збори. Літературно-музична програма проводиться в школі мистецтв.

24 серпня – День Незалежності України. В палаці культури проводять святковий концерт.

26–27 вересня – Фестиваль "Дружба без кордонів" – День добросусідства "Україна-Угорщина". Ще за радянських часів з 1964 р. розпочали щорічно організувати Фестиваль інтернаціональної дружби, який нині має назву "Дружба без кордонів" або BEREGFEST.

23 жовтня – Урочистості з нагоди пам'яті Угорської революції 1956 р.

23 грудня – Фестиваль різдвяних бетлегемських та колядницьких колективів "Закарпатський вертеп". Театралізовані вистави на біблейські сюжети та специфічні закарпатські колядки незмінно створюють святковий настрій, притаманний ново-річно-різдвяному періоду.

Українсько-угорський словничок

Щоб полегшити спілкування з місцевим населенням, корисно запам'ятати декілька угорських слів, що часто використовуються в українському спілкуванні. Ми пропонуємо сто найуживаніших слів:

або – *vagy* (вoдь)
 автобус – *busz* (бyс)
 автовокзал – *buszállomás* (бyсалoмаш)
 басейн – *medence* (мeдeнцe)
 Берегово – *Beregszász* (Бeрeг'сac)
 Бог – *Isten* (Iштeн)
 будинок – *ház* (гaз)
 велосипед – *bicikli* (бiцiглi)
 він, вона – *ő* (oв)
 вино – *bor* (бop)
 Виноградово – *Nagyszőlős* (нoдьсoвлoвш)
 внизу – *lent* (лeнт)
 вода – *víz* (вiз)
 вулиця – *utca* (yтцo)
 газета – *újság* (yйшaг)
 гора – *hegy* (гeдь)
 горілка – *pálinka* (пaлiнкo)
 город – *kert* (кeрт)
 гриб – *gomba* (гoмбo)
 гроші – *pénz* (пинз)
 дегустація – *borkóstolás* (бopкoштoлaш)
 держава – *ország* (opcaг)
 десять – *tíz* (тiз)
 добре – *jó* (йoв)
 добрий день – *jó napot* (йoвнoпoт)
 до побачення – *viszontlátásra* (вiсoнтлaтaшpo)
 Закарпаття – *Kárpátalja* (Кaрпaтoлiйo)
 залізничний вокзал – *vonatállomás* (вoнoтaлoмaш)
 замок – *vár* (вap)
 зверху – *fent* (фeнт)
 їсти – *enni* (eннi)
 канал – *kanális* (кoнaлiш)
 картопля – *krumpli* (кpумплi)
 кататися на лижах – *síelni* (шieлнi)

кімната – szoba (собо)
 кішка – macska (мочко)
 книга – könyv (коньв)
 ковбаса ліверна – hurka (гурко)
 комар – szúnyog (суньог)
 кордон – határ (готар)
 крамниця – bolt (болт)
 купатися – fürdeni (фурдені)
 лікар – orvos (орвош)
 лікарня – kórház (коргаз)
 ліс – erdő (ердов)
 ліхтар – lámpa (лампо)
 ловити рибу – halászni (голасні)
 машина – kocsí (кочі)
 мисливець – vadász (водас)
 мінеральна вода – ásványvíz (ашваньвіз)
 місто – város (варош)
 молоко – tej (тей)
 музей – múzeum (музеум)
 Мукачево – Munkács (Мункач)
 м'ясо – hús (гуш)
 Новий рік – Újév (уйив)
 область – megye (меде)
 один – egy (едь)
 озеро – tó (тов)
 палац – palota (полото)
 Пасха – Húsvét (гушвит)
 пиво – sör (шор)
 плавати – úszni (усні)
 площа – tér (тир)
 подарунок – ajándék (ояндик)
 поїзд – vonat (вонот)
 привіт, бувай – szia (сіо)
 район – járás (яраш)
 ресторан – étterem (иттерем)
 риба – hal (гол)
 ринок – piac (піоц)
 Різдво Христове – Karácsony (Корачонь)
 ріка – folyó (фойов)
 росіянин – orosz (орос)
 свиня – disznó (діснoв)

свято – ünneп (уннеп)
село – falu (фолу)
сіть – só (шов)
склянка – pohár (погар)
собака – kutya (кутьо)
справді – bizony (бізонь)
стояти – állni (алні)
суп – leves (левеш)
сьогодні – ma (мо)
танцювати – táncolni (танцолні)
термальна вода – termálvíz (термалвіз)
тисяча – ezer (езер)
тістечко – sütemény (шутеминь)
туалет – WC (вице)
угорець – magyar (модьор)
Угорщина – Magyarország (Модьорорсаг)
Ужгород – Ungvár (Унгвар)
українець, українка – ukrán (укран)
хазяїн – gazda (гоздо)
хліб – kenyér (кеньир)
цей – ez (ез)
церква – templom (темплом)
чай – tea (тео)
чекати – várni (варні)
яблуко – alma (олмо)

Список використаної літератури

- Історія міст і сіл Української РСР: Закарпатська область / За ред. Белоусова В. І. – Київ, 1969.
- Ласкаво просимо на Берегівщину. – м. Берегово, 2004.
- Ласло Зубанич. Місто над Верке: Краєзнавчо-історичне видання. – м. Берегово, 2002.
- Михайло Кенийз. Пам'ятні дошки Берегова. – м. Берегово, 2002.
- Петровцій І. Переклади. – Ужгород, 2005.
- Углей А. И., Писанец К. И., Чанади Ю. А. Берегово: путеводитель на русском и венгерском языках. – Ужгород: Карпати, 1983.
- Csanádi György. Régi beregszásziak. Beregszász, 2001.
- Dr. Pécs Győző: Beregszász megyei város útmutatója. Beregszász, 1943.
- Ki kicsoda a történelemben? „Laude”. Budapest, 1990.
- Kovács Elemér. Beregszászi tükör: barangolás a Vérke-parti városban. Beregszász, 2007.
- Lehoczky Tivadar: Beregvármegye monográphiája, 1881.
- Використано матеріали дослідження ФОП Молнар-Пасуля Г. І.
- Використані інші джерела з вебресурсів.